

Р.М. Бугріменко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

Нововведення, або інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини і тому природно стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих викладачів і цілих колективів.

Передовий педагогічний досвід постає як ідеалізація реального педагогічного процесу завдяки абстрагуванню від випадкових, неістотних елементів і конкретних умов педагогічної діяльності й виділення в ньому провідної педагогічної ідеї чи методичної системи, які зумовлюють високу ефективність навчально-виховної діяльності. Він збагачує практику навчання й виховання, будучи найнадійнішим критерієм істинності вироблених педагогікою теоретичних положень, принципів педагогічних інновацій, правил, методів, форм навчання й виховання.

Дослідники проблем педагогічної інноватики намагаються співставити поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Нове у педагогіці – це не лише ідеї, педагогічні інновації, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти.

Будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності):

– Концептуальність. Кожній педагогічній технології повинна бути притаманна опора на певну наукову концепцію, що містить філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети.

– Системність. Педагогічній технології мають бути притаманні всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність.

– Можливість управління. Передбачає можливість планування, проектування процесу навчання, поетапну діагностику, варіювання засобами та методами з метою корекції результатів.

– Ефективність. Сучасні педагогічні технології існують в конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними за витратами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти.

– Відтворюваність. Можливість використання (повторення, відтворення) педагогічної технології в інших ідентичних освітніх закладах, іншими суб'єктами.

– Візуалізація (характерна для окремих технологій). Передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних наочних посібників.

Інноваційна спрямованість роботи викладачів визначається критеріями педагогічних інновацій, до яких належать:

а) новизна, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду. Розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний, суб'єктивний рівні новизни;

б) оптимальність, який сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил;

в) результативність та ефективність, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності викладача;

г) можливість творчого застосування в масовому досвіді, що передбачає придатність апробованого досвіду для масового впровадження в вищих навчальних закладах.

Маючи чітке уявлення про зміст та критерії педагогічних інновацій, володіючи методикою їх застосування, викладачі, керівники вищих навчальних закладів послідовно впроваджують їх у свою практику. Але часто буває, що педагогічні інновації, у зв'язку з відсутністю належної педагогічної експертизи та апробації, недостатньою організаційною, технічною, психологічною підготовленістю педагогічних кадрів, не знаходять подальшої реалізації. Увесь цей комплекс причин свідчить про несформованість у вищих навчальних закладах потрібної морально-психологічної ділової атмосфери, іншими словами – інноваційного середовища.

Відсутність такого середовища спричиняє методичну невідповідність викладачів до інновацій, недостатню їх поінформованість щодо педагогічних нововведень. Натомість сприятливе інноваційне середовище дає змогу впроваджувати педагогічні інновації консервативно налаштованим викладачам, допомагає подоланню стереотипів педагогічних інновацій в професійній діяльності.